

Beschrijving voorkomend in het orgaan van de
Vereen. „Nederlandsch Fabrikaat“ d.d. 20 Aug. 1939

NIEUW FABRIEKSCOMPLEX VAN DER HEEM N.V.

Inleiding.

De residentie, stad van Departementen en wandelparken, van Indische verlofgangers en menschen „die hun schaapjes op het droge hebben”, is thans bezig ook industriestad te worden.

Dit feit behoeft echter degenen die van het Haagje houden om zijn rust en zijn helder aspect, om zijn bosschen, wandelparken, zee en duinen, geenszins af te schrikken. Want de fabrieken, die hier verrijzen zijn in de meeste gevallen in de Haagsche sfeer passende bouwwerken, die met hun eenvoudige strakke lijnen het

oog van den kenner van moderne architectuur weten te bekoren.

Rezen tot nu toe de meeste fabrieksgebouwen op in het Laakkwartier, thans is begonnen met de exploitatie van een nieuw industrieterrein: De Binckhorstpolder.

De Onderneming.

Het is daar, dat, als eerste van vele de nieuwe fabriek verrees van de naamlooze vennootschap: van der Heem N.V.

Radio.

Van der Heem N.V. werd opgericht op 1 Mei 1926 onder de firmanaam Radiofabriek & Ingenieursbureau van der Heem & Bloemsma. De firma hield zich destijds uitsluitend bezig met het ontwerpen en samenstellen van radio-apparaten. In die eerste jaren werkte men in de fabriek met slechts dertig man personeel. De radio bleek echter een artikel, waar niet alleen letterlijk, doch ook figuurlijk „muziek in zat”. Men mocht zich in een steeds stijgende omzet verheugen, vooral nadat in 1927 de verkoop der toestellen in handen werd gegeven van de N.V. Handelmaatschappij R. S. Stokvis & Zonen, te Rotterdam, die deze onder de thans wijd en zijd bekende naam „Erres” in den handel bracht.

In het jaar 1929 — de fabriek was voordien in verschillende kleine panden ondergebracht — betrok men het eerste werkelijke fabrieksgebouw. Dit had een oppervlakte van 4000 m² en was gelegen aan de Stortenbekerstraat.

Het bedrijf bleef zich snel ontwikkelen. In 1929 omgezet in een Naamlooze Vennootschap, werd nog in hetzelfde jaar een personeelssterkte van 170 man bereikt. Vele onderdeelen der toestellen, tot nu toe van derden gekocht, werden voortaan in eigen bedrijf vervaardigd. De meubelfabriek werd steeds meer uitgebreid, onder meer door de eerste „loopende banden” in bedrijf te nemen. Ook in de Montage-afdeeling werden deze een jaar later toegepast.

In 1931 slaagde het Laboratorium der N.V. er in de eerste in de tropen bruikbare netontvangers te ontwerpen. Het groote Indische Handelshuis Lindeteves-Stokvis bleek bereid, de export hiervan ter hand te nemen. Nog in hetzelfde jaar werd de eerste zending Indische wisselstroomapparaten verscheept.

Stofzuigers.

In dien tijd beschouwde men Radio nog steeds als een seizoenartikel, waardoor een gedeelte van het jaar geen of zeer weinig apparaten werden geproduceerd. Het was dus zaak om door het vervaardigen van andere artikelen een meer regelmatige en dus meer economische productie te verkrijgen.

In 1935 slaagden de ingenieurs der fabriek er in, op wetenschappelijken grondslag een stofzuiger te ontwerpen. Er werd besloten, dit artikel in het fabricageprogramma op te nemen. De goede naam der Erres-Stofzuigers bewijst, dat ook in dit geval niet werd misgegrepen.

Uit de fabricage van dit product vloeide voort, dat ook

werd begonnen met de vervaardiging van kleine motoren, die zoowel in het binnen- als in het buitenland een uitstekende reputatie genieten.

Zij worden door meerdere stofzuigerfabrikanten in hun producten verwerkt.

Andere Producten.

Van der Heem N.V. neemt ook op het gebied van ontvang- en versterkerinstallaties voor radio-distributie een belangrijke plaats in, terwijl tevens niet onvermeld mag blijven, het door haar in den handel gebrachte „omroep-systeem”, dat het zelfs in de allergrootste gebouwen mogelijk maakt iedereen aanwezige — wáár hij zich ook bevindt — onmiddellijk te bereiken.

Uitbreiding.

Mede door de nieuwe artikelen deed zich wederom een nijpend gebrek aan ruimte gevoelen, tengevolge waarvan de N.V. in 1936, naast haar bestaande perceelen, een belangrijk gedeelte van een fabriekscomplex, gelegen aan den Laakweg, huurde. De totale in gebruik zijnde oppervlakte bedroeg toen 8000 m².

Inmiddels bleef de omzet stijgen. Alle producten, voorzoover zij hiervoor in aanmerking komen (stofzuigers, motoren, enz.) zijn goedgekeurd door de Kema te Arnhem, het officieele electrotechnische keuringslaboratorium in Nederland. Tevens is men zoowel voor de stofzuigers als voor de Radio-apparaten gerechtigd tot het voeren van het V.N.F. contrôlemerk der Vereeniging „Nederlandsch Fabrikaat”.

Het Nieuwe Gebouw.

Om aan de bezwaren van decentralisatie te ontkomen en tevens van voldoende uitbreidings-mogelijkheid verzekerd te zijn, werd het vorige jaar besloten een geheel nieuw fabriekscomplex te bouwen in den Binckhorst-polder aan den Maanweg te Den Haag.

Ten einde een inzicht te krijgen in de vele bijzondere eischen, die deze fabriek stelde, werd met behulp van op kleine schaal (1 : 50) vervaardigde modellen van alle machines, tafels, rekken enz. door de ingenieurs een z.g. ideaal-plan opgesteld, waardoor de meest efficiënte productie zou worden verkregen. Aan de hand van dit plan werd de te volgen bouwwijze vervolgens zoo economisch mogelijk ontworpen, waardoor de vorm van het fabriekscomplex — een door twee fabrieken geflankeerd hoofdgebouw — ontstond. De eene fabriek is de metaalen montage-, de andere de houtfabriek. Het hoofdgebouw is in alle opzichten als de voedster van beide groote fabrieken te beschouwen, in geestelijken zoowel als in materieelen zin.

Indeeling van het gebouw.

Hier immers bevinden zich naast de kantoren, teekenkamers en laboratoria ook de magazijnen, de cantines en de technische installatie-ruimte.

De vierde en hoogste verdieping van het hoofdgebouw bevat als centrum een ontvanghal, waaromheen de kantoren van de directeuren, de commissarissenkamer en een aantal spreekkamers zijn gegroepeerd.

Aan de eene zijde van deze verdieping bevinden zich verder het radiolaboratorium, de teekenkamer, de technische administratie van deze afdelingen en het bureau van den hoofdgenieur.

Aan de andere zijde de kantoorafdelingen: Inkoop, Verkoop, Export, Correspondentie, Kostprijs, Personeels-administratie, Administratie van den Technischen dienst, Boekhouding, Productie-administratie.

Op de derde verdieping bevinden zich de „hulp-afdelingen” van de genoemde. Aan de eene zijde de Laboratorium-werkplaats, waar de onderdeelen en proefmodellen voor de ontwerp-ingenieurs worden vervaardigd en de motoren- en stofzuigerlaboratoria. Aan den anderen kant de afdelingen Administratieve Organisatie, Drukwerken en kantoorbehoeften, de Postkamer, het Archief, de Bibliotheek en de Documentatie.

In het midden-gedeelte onder de hal is een gezellige cantine voor het kantoor- en technisch personeel ingericht. De geheele tweede verdieping wordt ingenomen door het centrale onderdeelen-magazijn, waar alle half-fabrikaten zijn opgeslagen en vanwaar uit de montagezaal wordt gevoed.

Op de eerste verdieping zijn fabrieks-cantine en gereedschapmakerij ondergebracht.

De begane grond is ingenomen door ketelhuis, machinekamer e.a. installatie-ruimten benevens door douche- en kleedkamers voor het personeel.

Hoewel de te loopen afstanden in het gebouwencomplex door een doelmatige indeeling zooveel mogelijk gereduceerd zijn, heeft een jongen van den „boodschappen-dienst” — een soort binnenhuispostbode — toch nog

ruim een uur noodig eer hij alle afdelingen langs is geweest.

Cijfers.

Wellicht krijgt men nog een beteren indruk van de grootte van het complex, wanneer men verneemt, dat de nuttige vloeroppervlakte 16.000 m² bedraagt, dat er 600.000 kg staal en 4500 m³ beton in werden verwerkt, 13.000 ruiten geplaatst en 35.000 meter pijpleiding werd aangelegd. Toch werd de onderbouw door de I.G.B. in 14 weken gereed gemaakt; de geheele opbouw werd door Volker Bouwmaatschappij, ondanks de korte bouw-tijd van 37 weken, op uitstekende wijze uitgevoerd.

Het is vanzelfsprekend, dat een dergelijke vol-Nederlandsche onderneming als de naamlooze vennootschap van der Heem N.V. ook de onderdeelen van haar bouw zooveel mogelijk door Nederlandsche handen liet verzorgen. De fabrieksvloeren zijn van de N.V. Bruynzeel, de liften van de firma van Straaten, de installaties van de A.T.I.B.A., het sanitair van de N.V. Handelsmij. R. S. Stokvis & Zonen, de kluis- en archiefinrichting van N.V. Lips. De electricische installatie werd vervaardigd door de firma van der Staal & Co., de afzuiginstallatie door de firma Kiekens.

In het nieuwe fabriekscomplex zijn thans 550 personen werkzaam.

Onze foto's geven, behalve een vooraanzicht van het gebouwencomplex, een overzicht van de zaal met genoodigden, die bij de dezer dagen plaats gehad hebbende opening aanwezig waren.

Den Haag, 8 Augustus 1939.

